

OPEN HOUSE PRAHA

**FILOSOFICKÝ ÚSTAV, SOCIOLOGICKÝ ÚSTAV
A ÚSTAV DĚJIN UMĚNÍ AKADEMIE VĚD ČR**

Areál humanitních a společenskovědních ústavů Jilská – Husova: historie a současnost

Ulice, ohraničující areál humanitních ústavů Jilská – Husova, tj. dnešní Husova (na západní straně), Zlatá (na severní straně), Jilská (na východní straně) a Na Perštýně (na jižní straně), patří mezi jedny z nejstarších a v průběhu staletí výrazněji nezměněných komunikací. Např. ulice Husova vytvářela součást hlavního spojení mezi Pražským hradem a Vyšehradem již od 12. století (pod dřívějšími názvy jako U sv. Jiljí, Dominikánská nebo Vyšehradská).

Archeologické výzkumy zjistily v podloží staveb areálu zbytky zdí více staveb z románského období a keramické zlomky pocházející ze 13. století. Pozůstatky kvádříkového románského domu s částí křížové klenby jsou veřejnosti přístupné při návštěvě jazzového klubu Jazz Republic, zakonzervované nálezy druhého z románských domů, představující menší místnost se zazděnou románovou arkádou a portálem, nelze bohužel zatím zpřístupnit. Gotická výstavba doplnila půdorys areálu v podstatě do dnešního rozsahu.

Dnes můžeme v rámci areálu rozeznat tři budovy, které tvoří uzavřený propojený blok se dvěma vnitřními nádvořími. Největší z budov, umístěná v jihozápadní části areálu (Husova 352/4), tzv. dům U Sladkých, vznikla spojením několika samostatných středověkých domů na konci 17. století. Její vzhled je dán renesanční přestavbou a pozdějšími barokními a klasicistními úpravami. V této budově dnes sídlí Ústav dějin umění AV ČR a pracoviště Centra pro teoretická studia.

Renesanční přestavbu domu charakterizuje jižní portál s kovanou mříží, renesanční průčelí se sgrafitovou výzdobou v Jilské ulici i na konzolách vysazený arkýř tamtéž. Výsledkem barokních úprav je výrazný hranolovitý střešní altán poskytující panoramatický výhled na Staré město a Pražský hrad a jižní raně barokní průčelí z doby po polovině 17. století, které modeluje bosovaný portál s rozeklaným štítem s motivy ovoce v pentlích a pískovcová socha sv. Judy Tadeáše v nise mezi okny druhého patra z dílny Františka Preisse z roku 1697. Na jeho jihovýchodní straně je vsazený pískovcový nárožní patník s hlavou maskarona, údajně až 600 let starý a nejstarší v Praze. Parter jižního a západního průčelí byl v průběhu 19. a 20. století obsazen mnoha obchody a provozovny.

Zajímavosti

- jeden z původně samostatných středověkých domů vlastnil stavitel Matěj Rejsek
- od roku 1466 zde byl pivovar U Sladkých
- v rodině Emanuela a Jindřišky Kittlových, jimž dům a pivovar v 19. stol. patřily, se v roce 1878 narodila dcera Emilie Pavlína Věnceslava, později známá jako Ema Destinová (podle jednoho zdroje přímo v tomto domě, obvykle udáváno jako místo narození Kateřinská 7, P2)
- v domě ve druhé pol. 19. stol. sídlila Časlavského kavárna (později U Sokola), v níž se scházeli literáti z okruhu májovců – Jan Neruda, Vítězslav Hálek a Adolf Heyduk, občas sem zavítal i K. J. Erben, podle Ladislava Quise měl právě zde svůj počátek záměr vydání Almanachu Máj

Existence sousedního kostela sv. Jiljí je – jako tehdy románského kostelíka – doložena již od roku 1238. V severozápadní části parcely dnešního areálu doplnilo sakrální stavbu v průběhu 14. století několik menších budov: domky děkana, probošta a svatojilské farní školy. Záměrem farní škola byla po několika letech znovu vystavěna na druhé, severní straně kostela, domy děkana a probošta zůstaly stát na parcele dnešního areálu a až do poloviny 19. století náležely do majetku svatojilské farnosti, od pol. 17. stol. náležející řádu dominikánů. Ti oba domky prodali do majetku rodiny Vocelkových. Pan Vocelka dal oba domy v průběhu padesátých a šedesátých let zbourat a vystavět na jejich místě nové domy ve stylu pozdního klasicismu se dvěma patry, později sloučené do jedné budovy (Husova 236, tzv. dům U Vocelků). V přízemí domu rodina po dobu 70 let provozovala restauraci se zahradou, ve dvacátých letech minulého století byl podnik v souvislosti s dalšími stavebními úpravami přestěhován do suterénu a změnil se na noční lokál.

Zajímavosti

- inzerát restaurace „U Vocelků“ z konce 19. století láká na „smíchovské pivo z akciového pivovaru“ nebo „chvalně známý knížecí švarcenberský treboňský ležák“, z jídel pak na „silnou veverkovou polévku“
- český malíř, řezbář a spisovatel Josef Váchal ve svých pamětech uvádí, že na v restauraci v roce 1907 navštěvoval spiritistické seance kroužku pražských okultistů, a vzpomíná na „demonstraci zvednutí a roztočení těžkého hostinského stolu jedině za tím účelem, aby mnozí laikové a nevěřící přesvědčení o pomykání stolu byli“
- noční lokál neměl dobrou pověst, množily se stížnosti na hlučný provoz a scházely se zde prostitutky

Druhá z budov (Jilská 361/1) na severovýchodní části areálu je novostavba z poloviny šedesátých let minulého století. Ta nahradila částečně zřícenou budovu pivovarské spilky a stala se hlavní vstupní budovou celého areálu. Součástí stavby byly i rekonstrukční práce na ostatních částech areálu. Projekt byl od počátku, po majetkovém scelení v rukou státu, zamýšlen jako sídlo ústavů tehdejší ČSAV – Sociologického ústavu ČSAV, Ústavu pro filosofii a sociologii ČSAV, Ústavu teorie a dějin umění ČSAV, Psychologického ústavu ČSAV a dalších společenskovědních pracovišť. V rámci rekonstrukce, která probíhala od 60. do 80. let minulého století, bylo na východní straně areálu obnoveno, resp. zčásti dostavěno renesanční průčelí se sgrafitovou výzdobou v Jilské ulici (částečně však jde o repliku z 19. stol.).

V roce 1997 byla strana areálu směrem do ulice Husova ozvláštněna artefaktem z dílny Davida Černého, zavěšenou sochou Viselec, která má představovat Sigmunda Freuda. David Černý, který se na umístění sochy dohodl s tehdejším ředitelem Centra pro teoretická studia Ivanem M. Havlem, charakterizoval sochu takto: *„Je to ksicht Freuda. K některým jeho teoriím mám zvláštní vztah. Plastika vznikla na konci tisíciletí a mně se líbilo ztvárnit jakýsi stav intelektuála té doby. On se drží jednou rukou a druhou má v kapse. Symbolizuje jakoby bezvýchodný lehce smířený stav. Charakterizuje můj pocit vstupu do nového milénia a zvláštní konec toho předchozího. Řekněme, že je to nejistota. A zároveň otázka, jak bude to nové tisíciletí vypadat.“*

Literatura

Pospíšil, F.: Dům a čas. Vyprávění o domě čp. 236 zvaném svého času „U Vocelků“ a o jeho okolí, Praha 2016, dostupné jako e-kniha na adrese: <http://bit.ly/dumacas>

Filosofický ústav AV ČR, v. v. i.

Filosofický ústav je výzkumným pracovištěm neuniverzitního typu a největším ústavem AV v oblasti společenských a humanitních věd. Vznikl v roce 1990 obnovením původního Filosofického ústavu ČSAV (zřízen 1. ledna 1953), který byl z politických důvodů zrušen v roce 1970 (mezi léty 1970 a 1990 byl spolu se Sociologickým ústavem ČSAV sloučen do Ústavu pro filosofii a sociologii ČSAV). Ve svobodnějších 60. letech v ústavu působili i naši nejvýznamnější myslitelé poválečného období Jan Patočka a Karel Kosík.

Ve Filosofickém ústavu se badatelé věnují těm nejzákladnějším otázkám, které se vůbec dají položit, protože právě ty často bývají nejobtížnější. Pokoušejí se objasnit podstatu lidského myšlení a konání, celku světa a jeho vlastností a jejich vzájemné vztahy. Pracují zde filosofové různého zaměření: znalci antického, raně křesťanského, středověkého a novověkého myšlení i současné kontinentální a analytické filosofie, odborníci na logiku, etiku, politickou teorii a globální studia. Kromě nich jsou tu zaměstnání i filologové nebo historici. Zvláštní pozornost je věnována českému myšlení a jeho dějinám.

www.flu.cas.cz

/Filosoficky.ustav.AVCR

Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

Sociologický ústav byl založen v roce 1965, po zrušení v roce 1970 byl obnoven až v roce 1990. Od 1. ledna 2007, stejně jako všechny ústavy Akademie věd ČR, se stal veřejnou výzkumnou institucí. Rozvíjí sociologické teorie a metodologii soudobého sociologického výzkumu. Provádí jednorázová i opakovaná empirická šetření, srovnávací výzkumy, případové studie, sondy i výzkumy veřejného mínění. Používá moderní výzkumné metody kvantitativní i kvalitativní a využívá též poznatků, přístupů a metod příbuzných vědních oborů, jako jsou zejména ekonomie, politická věda, právo, demografie, sociální geografie a genderová studia. Sociologický ústav podporuje a rozvíjí také nezávislý výzkum veřejného mínění a archivaci kvantitativních a kvalitativních dat. Je plně integrován do mezinárodní vědecké spolupráce, aktivně spolupracuje na řadě evropských i mezinárodních vědeckých programů i projektů, jako je například International Social Survey Programme (ISSP) či European Social Survey (ESS), a je zapojen do výměny vědeckých informací mezi institucemi v různých zemích.

www.soc.cas.cz

@Sociologicky

/Sociologicky.ustav.AVCR

Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i.

Ústav dějin umění je součástí Akademie věd ČR od jejího vzniku v roce 1953. Jeho vědečtí pracovníci se zaměřují na výzkum v oblasti dějin a teorie výtvarného umění a architektury a na umělecko-historickou topografii. Podílejí se na domácích i zahraničních výzkumných projektech, jsou kurátory výstav i autory knih o umění a statí publikovaných v domácích i zahraničních vědeckých časopisech a sbornících. Působí jako pedagogové na vysokých školách a přednášejí doma i v zahraničí. Pozornost věnují také problematice ochrany kulturního dědictví. Mezi nejvýznamnější projekty patří několikasvazkové Dějiny českého výtvarného umění a soupisy Uměleckých památek Čech, Moravy, Slezska a Prahy. Od svého vzniku vydává ústav také mezinárodně respektovaný oborový časopis Umění/Art. Ústav má také vlastní nakladatelství Artefactum. Od roku 2019 se Ústav dějin umění rozšířil o nové oddělení muzikologie. Ve výlohách knihovny ústavu (Window Gallery) se konají pravidelné výstavy.

www.udu.cas.cz

/ustavdejinumeni.avcr

/UDU.AVCR